

Hoe voorkom je pesten op de bso?

Tekst: Lilian Roos • Foto: Wilbert van Woensel

Bron: Kinderopvang, september 2018

Het aanpakken van pesten op de bso is best lastig. Je hebt kinderen immers maar een paar uur binnen en de groepssamenstelling wisselt per dag. Bovendien komen de kinderen van verschillende scholen, die allemaal hun eigen pestbeleid hebben. Hoe voorkom je pesten op de opvang?

Jij mag niet meedoen, ik vind jou stom: Dat soort opmerkingen maken jonge kinderen met regelmaat. Meestal is dan iets zeggen als: 'We spelen hier allemaal met elkaar' voldoende om de sfeer te herstellen. Maar wat nu als dit buitensluiten structureel bij eenzelfde kind gebeurt?

Zo'n vijftien procent van de basisschoolkinderen is wel eens slachtoffer van pesten. Dat is veel, als je bedenkt dat de gevolgen van pesten een mensenleven lang kunnen doorwerken - ook bij de pesters. Juist in de basisschoolleeftijd

zijn kinderen erg bezig met wie ze zijn en hoe zij zich verhouden tot anderen. Niet voor niks zijn er talloze anti-pestprogramma's voor scholen, zoals de Kanjertraining, PRIMA, KiVA, Taakspel en Alles Kidzzz. Maar pesten gebeurt niet alleen op school, ook bijvoorbeeld op sportclubs en op de bso. Juist in een ongestructureerde omgeving is de kans op pesten groter. Het lastige op de bso is dat de kinderen van verschillende scholen komen, met een verschillend pestbeleid. Bovendien wisselt de groepssamenstelling.

Vreedzame bso

'Omdat de groep kinderen wisselt, is het extra belangrijk dat de basis van het personeel stevig is.' Dat zegt Jonas van EL, pedagogisch coach bij Stichting Kinderopvang Hoorn. Op deze bso wordt uitgegaan van De vreedzame bso, een vertaling van de benadering van 'De vreedzame school' naar de bso. Hier wordt kinderen onder andere geleerd dat iedereen zijn steentje bijdraagt aan een goed klimaat. Jonas: 'Als de sfeer in de groep

goed is, wordt er minder snel iemand buitengesloten. Wij als pm'ers spelen daarin een belangrijke rol. Ik sta nu elf jaar op dezelfde locatie. En ook al wisselen de kinderen per dag, ik ken ze stuk voor stuk. Ik weet hoe ze hun boosheid uiten en wat ze nodig hebben als ze verdrietig zijn. Daar speel ik zo goed mogelijk op in. Het ene kind wil praten als hem iets dwars zit, het andere kind wil juist even met rust worden gelaten. Als je rekening houdt met die behoeftes, ontstaat een veilige, ontspannen sfeer voor de kinderen.' Studenten van de Universiteit Utrecht deden in 2014 een kleinschalig onderzoek naar de aanpak van pesten op de bso. Zij ondervroegen pm'ers van twee bso's in Utrecht. Er bleek geen eenduidig pestheleid te zijn en de pm'ers gaven aan dat ze best meer kennis over het effect van pesten wilden hebben. Ook zeiden de geïnterviewde pm'ers dat zij merkten dat de omgeving erg bepalend is voor pestgedrag.

“In een ongestructureerde omgeving is de kans op pesten groter.”

Jonas van El,
pedagogisch coach bij Stichting Kinderopvang Hoorn

4 TIPS

VOOR EEN GOEDE GROEPSSFEER

- 1 Bevorder de onderlinge band tussen de kinderen, organiseer activiteiten die gericht zijn op elkaar leren kennen.
- 2 Benoem bij conflicten gevoelens, leer kinderen hoe je meningsverschillen oplost, om positieve communicatie te bevorderen.
- 3 Betrek de kinderen bij het maken van afspraken hoe je met elkaar omgaat.
- 4 Geef zelf het goede voorbeeld, beïnvloed met in je eigen houding en gedrag op een positieve manier de groeps cultuur.

Emoties

Met een goede sfeer voorkom je dus pestgedrag. Jonas: 'Er zijn altijd conflicten binnen een groep, maar wij zorgen dat kinderen die meningsverschillen samen leren oplossen. Wij treden op als een soort mediator. We luisteren neutraal naar wat de kinderen dwars zit. We herhalen enkel wat ze beschrijven, over de situatie en hun gevoel. Vervolgens laten we ze zelf nadenken

over oplossingen. Op die manier ontstaat een veilige sfeer, waarin iedereen zijn emoties kan uiten.' Maar hoe weet je nu of de sfeer wel of niet goed is? 'Als de groeps sfeer goed is, hebben kinderen respect voor verschillen,' vervolgt Jonas. 'Er is ruimte om af te wijken van de groep. In een positieve groep is een kind dat extra zorg of aandacht nodig heeft een verbindende factor. Terwijl zo'n kind in een negatieve groep het risico loopt om gepest te worden of om zelf een pester te worden. Als de sfeer goed is, voelen kinderen zich vrij om zichzelf te zijn.' Een ander signaal zijn de rollen binnen de groep. Jonas: 'In een evenwichtige groep zie je kinderen met verschillende positieve rollen. Zo is er ruimte voor een joker, een kind dat problemen met grapjes oplost. Er zijn organisatoren, verkenners, volgers... elk kind heeft zijn eigen rol in de groep. In een negatieve groep zijn minder rollen en er is ruimte voor een dictator. Zo'n kind neemt een sterk sturende rol in. Daarnaast zie je medestanders (intriganten), meelopers en zondebokken. Ruimte voor een joker of andere creatieve probleemoplossers is er niet, want daar is de sfeer niet veilig genoeg voor.' De rollen kunnen per dag wisselen, merkt Jonas. 'Kijk welk kind welke rol speelt. Dat is een manier om de sfeer in de groep vast te stellen en tegelijkertijd de kinderen beter te leren kennen. Wij hebben hier een speciale *quick scan* voor.'

“In een evenwichtige groep zie je kinderen met verschillende positieve rollen, zoals de joker.”

Jonas van El,
pedagogisch coach bij Stichting Kinderopvang Hoorn

Losse spelletjes

Elkaar echt leren kennen is de start van begrip en acceptatie. 'Wij beginnen en eindigen de dag altijd met een kennismakings spel,' vertelt Jonas. 'De kinderen komen allemaal van hun eigen scholen en moeten zich op de bso opnieuw een plek verwerven in een nieuwe groep. Een 'binnenkomer' of 'afsluiter' is een spel waardoor de kinderen elkaar leren kennen en een band opbouwen. Dat kunnen hele simpele spelletjes zijn, zoals de opdracht om op te staan als kinderen iets hetzelfde hebben. 'Sta op als je op de fiets bent gekomen' of 'sta op als je vandaag hebt ontbeten: Zulk soort spelletjes benadrukken onverwachte gelijkenissen. Maar het moet vooral heel kort, los en luchtig zijn, met humor.'

Een ander spel om de onderlinge band te versterken is het geven van 'opstekers': complimentjes geven aan elkaar. Ook iets simpels als 'loop als een aap' kan door de lol die dit oplevert de band versterken. Als kinderen leuke dingen met elkaar doen, plezier hebben met elkaar, voelen ze zich vanzelf meer verbonden met elkaar.